

MEĐUNARODNI IZVJEŠTAJ O VJERSKIM SLOBODAMA ZA 2022. GODINU BOSNA I HERCEGOVINA

Sažetak

Ustavom Bosne i Hercegovine (BiH) i ustavima oba entiteta BiH - Federacije BiH (Federacija) i Republike Srpske (RS) - zaštićeni su sloboda vjerske misli i prakse, zabranjena je vjerska diskriminacija i dozvoljeno je slobodno djelovanje vjerskih organizacija upisanih u Registrar crkava i vjerskih zajednica. U jedinici lokalne samouprave Brčko distrikt primjenjuje se državni zakon o slobodi vjere. Ustavom FBiH je vjeroispovijest proglašena „vitalnim nacionalnim interesom“ konstitutivnih naroda. Ustavom RS-a je uspostavljena Srpska pravoslavna crkva (SPC) kao „crkva srpskog naroda i drugih naroda pravoslavne vjere.“ Ustavom BiH su zagarantirane sve tri funkcije člana Predsjedništva i mandati u jednom domu Parlamentarne skupštine pripadnicima tri najveće etničke zajednice koje se nazivaju „konstitutivnim narodima“ – Bošnjacima, koji su pretežno muslimani, Hrvatima, koji u najvećem broju pripadaju Rimokatoličkoj crkvi, i Srbima, koji pretežno pripadaju Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Jevreji i pripadnici drugih manjina ne mogu obnašati te funkcije.

Vlasti još uvijek nisu provele presudu Evropskog suda za ljudska prava iz 2009. godine, prema kojoj trebaju omogućiti pripadnicima etničkih zajednica osim tri konstitutivna naroda da se kandidiraju za Predsjedništvo i Dom naroda, iako su politički lideri vodili pregovore o reformskom paketu kojim su obuhvaćene izmjene Izbornog zakona i ograničene izmjene Ustava kojim bi, prema međunarodnim ekspertima, bila provedena presuda Suda. Pregovori su završeni u martu, međutim, bez dogovora. Prema riječima vrhbosanskog nadbiskupa Tome Vukšića i mitropolita dабrobosanskog Hrizostoma, vlada se tokom godine nije potrudila da odobri ponovno uspostavljanje dvije mješovite komisije potrebne za provedbu ugovora između države i Katoličke crkve i SPC-a. U maju su katolički biskupi izdali priopćenje u kojem su kritizirali vladu jer to nije učinila. Vjerske zajednice izvijestile su da nema napretka u nastojanjima da se dobije povrat imovine oduzete tokom komunističkog perioda. Prema riječima vladinih dužnosnika, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (MLJPI) nije uspjelo provesti ključne odredbe državnog Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH koje se odnose na pravo vjerskih službenika na penziju, invalidinu i zdravstveno osiguranje, unatoč tome što se obvezalo da će to učiniti u uputama za provedbu zakona 2019. godine. Predsjedništvo BiH još uvijek nije razmatralo ugovor sa Islamskom zajednicom kojim bi se zadovoljile vjerske potrebe radnika muslimanske vjeroispovijesti. Vjerske zajednice, u sredinama u kojima su manjina, ponovo su prijavile da su ih vlasti diskriminirale time što nisu zaštitile njihovu mogućnost da koriste vjerska prava. Naprimjer, Islamska zajednica u Mostaru, gdje je manjinska vjerska zajednica, izvijestila je da općinske vlasti u Neumu, u Hercegovačko-neretvanskom kantonu, uporno odbijaju izdati dozvolu za proširenje postojeće džamije u selu Rabrani. Bilo je, međutim, pomaka u nekoliko dugogodišnjih sporova u vezi sa bogomoljama i grobljima. Slučaj službenice Ministarstva odbrane kojog je zabranjeno nošenje hidžaba u službi krajem godine bio je u postupku pred Ustavnim sudom. Vjerske zajednice ponovo su izvijestile da vlasti nisu na odgovarajući način istražile i procesuirale vjerski motivirana krivična djela.

Tokom cijele godine bilo je izvještaja o napadima, uznemiravanju i zastrašivanju usmjerenih na pripadnike različitih vjerskih zajednica u zemlji, uključujući vandalizam protiv jevrejske imovine. Međureligijsko vijeće (MRV) BiH zabilježilo je 15 vandalskih djela nad vjerskim objektima i grobljima i dva incidenta nad vjerskim službenicima. MRV je, međutim, izjavilo

da je broj stvarnih incidenata vjerovatno mnogo veći, ali da vjerske zajednice ne prijavljuju sve incidente, djelomično zato što su napadi rijetko bili efikasno procesuirani, a počinitelji gotovo nikada nisu bili adekvatno kažnjeni. Na Badnji dan uoči pravoslavnog Božića, 6. januara, petorica mladića prošla su autom pored džamije u Janji, općina Bijeljina, te su uznemiravali i zastrašivali muslimanske vjernike, pucajući u zrak. U junu su neidentificirane osobe oštetile fasadu jevrejske sinagoge u Zenici. U julu su u Mostaru nepoznate osobe oskrnavile pravoslavno groblje u Vihovićima. U septembru su nepoznate osobe oskrnavile i oštetile postaje Križnog puta u Drijenči, u općini Čelić. Prema misiji Organizacije za evropsku sigurnost i saradnju (OSCE) u zemlji, 2021. godine (posljednja godina za koju su podaci bili dostupni), sudovi su presudili u četiri predmeta po optužnicama za vjerski motivirane incidente iz 2021. godine i ranije. OSCE je izvijestio o 18 incidenata usmjerenih protiv muslimana u 2021. godini, 13 usmjerenih protiv katolika, 15 protiv pravoslavaca i tri protiv Jevreja. Incidenti, koji su svi prijavljeni policiji, uključivali su prijetnje vjernicima i vjerskim službenicima, ometanje vjerskih obreda, vandalizam nad vjerskim lokalitetima i skrnavljenje groblja. U martu je Komisija za slobodu vjere Islamske zajednice (Komisija Islamske zajednice) objavila svoj izvještaj za 2021. godinu o navodnim kršenjima prava na slobodu vjere muslimana u zemlji, u kojem se navodi 21 evidentirani slučaj.

Zvaničnici Ambasade SAD-a su se sastajali s vlastima Bosne i Hercegovine, entiteta i općina, kao i s vjerskim liderima i zajednicama kako bi promovirali poštivanje vjerske raznolikosti, inzistirali na jednakom postupanju prema vjerskim manjinama te ohrabrali veću ulogu vjerskih zajednica u poticanju pomirenja i međusobnog razumijevanja. U aprilu i julu Ambasador se odvojeno sastao s liderima Islamske zajednice, Katoličke crkve, Srpske pravoslavne crkve i Jevrejske zajednice kako bi razgovarali o međureligijskom dijalogu i pomirenju. Ambasador je u aprilu predvodio delegaciju pripadnika međunarodne zajednice na komemoraciji žrtvama Donje Gradine, stratišta koncentracijskog logora Jasenovac, a na iftaru kojem je bio domaćin istaknuo je toleranciju i važnost međureligijskog dijaloga. U januaru je jedan viši dužnosnik Ambasade obilježio sjećanje na holokaust polaganjem cvijeća na Jevrejskom groblju u Sarajevu. Na redovnim sastancima sa vjerskim zajednicama, službenici Ambasade nastavili su poticati zajednice da poboljšaju međureligijski dijalog kako bi pomogle razvoju mirnog i stabilnog društva. Ambasada je nastavila održavati redovne kontakte s Međureligijskim vijećem i financirati neke od njegovih međuvjerskih aktivnosti i aktivnosti na temu pomirenja.

Dio I. Vjerska demografija

Prema procjenama Vlade SAD-a, u BiH ima ukupno 3,8 miliona stanovnika (sredinom 2022. godine). Prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva, koji je proveden 2013. godine, sunitski muslimani čine oko 51% stanovništva, pravoslavci 31%, rimokatolici 15% i ostali, uključujući protestante i Jevreje, 3%.

Postoji snažna korelacija između etničke pripadnosti i vjere: etnički Srbi su povezani, prije svega, sa Srpskom pravoslavnom crkvom, a etnički Hrvati sa Katoličkom crkvom. Bošnjaci su pretežno muslimani. Jevrejska zajednica BiH, prema vlastitim procjenama, ima oko 1.000 pripadnika, od kojih većina živi u Sarajevu. Većina Srba pravoslavaca živi u RS-u, a većina muslimana i katolika u Federaciji. Protestantska i većina drugih malih vjerskih zajednica imaju najbrojnije članstvo u Sarajevu i Banja Luci.

Dio II. Stanje poštivanja slobode vjere od strane vlasti Zakonski okvir

Aneksom IV Dejtonskog mirovnog sporazuma, koji predstavlja Ustav zemlje, zaštićena je sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti. Prema Ustavu, nikome neće biti oduzeto državljanstvo zbog njegove vjere i sve osobe uživaju ista prava i slobode, bez diskriminacije na osnovu vjerske pripadnosti.

Prema entitetskom Ustavu FBiH, sve osobe imaju slobodu vjeroispovijesti, kao i slobodu javnog i privatnog isповједanja vjere i zabranjena je diskriminacija na osnovu religije ili vjere. Ustavom FBiH je vjera definirana kao vitalni nacionalni interes konstitutivnih naroda.

Entitetskim Ustavom RS-a je uspostavljena Srpska pravoslavna crkva (SPC) kao „crkva srpskog naroda i drugih naroda pravoslavne vjere.“ Ustavom su zajamčene jednake slobode, prava i obaveze svih građana, bez obzira na vjeru, i zabranjeno je poticanje na vjersku mržnju i netrpeljivost. Propisano je da su vjerske zajednice jednake pred zakonom, slobodne u vršenju vjerskih poslova i vjerskih obreda, da mogu osnivati vjerske škole i izvoditi vjersku nastavu u svim školama, baviti se privrednim djelatnostima, primati darove, stvarati zaklade i njima upravljati, u skladu sa zakonom.

Državnim Zakonom o slobodi vjere zagarantirana je sloboda savjesti, kao i pravni status „crkava i vjerskih zajednica“. Da bi stekle zvaničan status priznate vjerske zajednice, vjerske grupe moraju biti upisane u Registar. Prema ustavima BiH i entiteta FBiH i RS, vjerske zajednice upisane u Registar crkava i vjerskih zajednica imaju pravo na slobodno djelovanje.

Brčko distrikt, kao jedinica lokalne samouprave, postupa prema državnom Zakonu o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH.

Vjerske zajednice koje nisu upisane u Registar crkava i vjerskih zajednica mogu se okupljati radi prakticiranja vjere, ali nemaju pravni status i ne mogu se predstavljati kao vjerska zajednica.

Upisom u Registar crkava i vjerskih zajednica vjerske zajednice dobivaju mnoga prava koja nemaju vjerske zajednice koje nisu upisane u Registar crkava i vjerskih zajednica, uključujući pravo na obavljanje zajedničkih poslova, kao što su humanitarni rad, prikupljanje sredstava i izgradnja i korištenje bogomolja. Prema Zakonu, crkve i vjerske zajednice su reprezentativne ustanove i organizacije vjernika, osnovane u skladu s vlastitim propisima, naučavanjima, vjerovanjima, tradicijama i praksama. Zakonom je priznat pravni status četiri „tradicionalne“ vjerske zajednice: Islamske zajednice, Srpske pravoslavne crkve, Katoličke crkve i Jevrejske zajednice. Ministarstvo pravde vodi jedinstven register svih vjerskih zajednica, a Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ima obavezu da dokumentira sve slučajeve kršenja prava na slobodu vjere.

Prema zakonu, novu vjersku zajednicu (definiranu kao nekršćansku) ili crkvu može osnovati 300 ili više punoljetnih državljana podnošenjem pisane prijave o osnivanju nove vjerske zajednice ili crkve Ministarstvu pravde. Među drugim zakonskim uvjetima za upis u Registar crkava i vjerskih zajednica je i izrada statuta iz kojeg je vidljiv način isповједanja vjere i odluka o osnivanju, usvojena od najmanje 30 osnivača crkve ili vjerske zajednice. U roku od 30 dana nakon zaprimanja prijave o osnivanju crkve ili vjerske zajednice, Ministarstvo pravde donosi rješenje. Prema Zakonu, Ministarstvo može odbiti zahtjev za upis u Registar crkava i vjerskih zajednica ako ocijeni da su sadržaj i način obavljanja vjerskih obreda „protivni pravnom poretku, javnom moralu ili štete životu i zdravlju ili drugim pravima i slobodama vjernika i građana.“ Protiv negativne odluke se žalba podnosi Vijeću ministara BiH. Zakon

omogućava vjerskim zajednicama upisanim u Registar crkava i vjerskih zajednica da osnivaju svoje unutrašnje organe koji će djelovati bez ograničenja.

Prema zakonu, nova crkva ili vjerska zajednica se ne može osnovati pod istim ili sličnim imenom postojeće crkve ili vjerske zajednice. Također prema zakonu, niko ne može bez saglasnosti nadležnih tijela crkve ili vjerske zajednice koristiti njene službene simbole, znamenja i attribute.

Osim crkava i vjerskih zajednica upisanih u Registar, postoje i obrazovne, humanitarne i druge institucije, poznate kao „pravni subjekti“ koji pripadaju tim zajednicama, ali su upisane kao zasebni pravni subjekti u Registru koji se vodi u Ministarstvu pravde. Islamska zajednica ima 120 pravnih subjekata, Katolička crkva 401, Srpska pravoslavna crkva 546, Jevrejska zajednica osam i druge crkve i vjerske zajednice i udruženja tih zajednica (prije svega, protestantskih grupa) 50.

Prema odluci Visokog sudskog i tužilačkog vijeća iz 2015. godine, zaposlenima u pravosudnim institucijama je zabranjeno da na radnom mjestu nose bilo koja vjerska obilježja, uključujući hidžab, kao i prakticiranje vjere, kao što je obavljanje molitvi ili propovijedanje.

Država priznaje Islamsku zajednicu kao jedinstvenu vrhovnu institucionalnu vjersku vlast za sve muslimane u zemlji, uključujući imigrante i izbjeglice, kao i za Bošnjake i druge muslimane koji žive izvan domovine, a prihvataju autoritet Islamske zajednice. Prema zakonu, niti jedna islamska vjerska zajednica se ne može upisati u Registar crkava i vjerskih zajednica koji se vodi u Ministarstvu pravde, niti otvoriti džamiju, bez dozvole Islamske zajednice.

Prema Zakonu o slobodi vjere, crkve i vjerske zajednice obavezne su plaćati porez i doprinos na dohodak svojih zaposlenih (penzijsko, zdravstveno i invalidsko osiguranje). U Federaciji, u svih 10 kantona, vjerski službenici su pokriveni zdravstvenim osiguranjem, a modaliteti zdravstvenog osiguranja se razlikuju od kantona do kantona. Naprimjer, u Kantonu Sarajevo vjerski službenici nemaju zdravstveno osiguranje, ali je vjerskim službenicima zdravstveno osiguranje ponuđeno pod povoljnijim uvjetima nego drugim građanima. U RS-u su vjerski službenici tokom boravka na teritoriji RS-a pokriveni penzijskim i invalidskim osiguranjem.

U sve tri administrativne jedinice BiH su djela počinjena iz mržnje kažnjiva prema njihovim krivičnim zakonima. Prema odredbama tih zakona, djela počinjena iz mržnje su sva krivična djela počinjena zbog vjerskog uvjerenja ili po drugim osnovama. Prema krivičnim zakonima, ovakva motivacija se uzima kao otežavajuća okolnost kod krivičnog djela, osim ukoliko zakonom nije propisana stroža kazna.

Zakonom o slobodi vjere, okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju na nivou države i zakonima svih 10 kantona u Federaciji i zakonom u RS-u potvrđeno je pravo svakog građanina na vjersku pouku i priznaje se pravo roditelja da da njihova djeca u javnim školama i predškolskim ustanovama pohađaju vjeronauk. Konfesionalni vjeronauk ima status izbornog školskog predmeta, ali kada ga učenici odaberu na početku, oni moraju pohađati časove vjeronauka do kraja obrazovanja u koje su upisani. Roditelji mogu odabrati etiku umjesto vjeronauka. Ako škola ne nudi časove iz etike, učenici mogu izabrati da ne pohađaju nastavu iz vjeronauka. Vjerske zajednice obučavaju i daju akreditacije odgovarajućim vjeroučiteljima, koje biraju i zapošljavaju škole u kojima će predavati. Vjerske zajednice poučavaju i odobravaju vjeroučitelje koje škole biraju i koji su djelatnici škole u kojoj vrše poučavanje.

Islamska zajednica, SPC i Katolička crkva izrađuju i odobravaju nastavne planove i programe za vjeronauk u cijeloj zemlji.

U Federaciji, u pet kantona s bošnjačkom većinom u osnovnim i srednjim školama izvodi se islamska vjeronauka po dva časa sedmično, osim u Kantonu Sarajevo, gdje se ona izvodi jednom sedmično. Alternativno, učenici mogu pohađati časove etike. U kantonima s hrvatskom većinom učenici hrvatske nacionalnosti u osnovnim i srednjim školama mogu pohađati časove katoličkog vjeronauka kao izborni predmet dva časa sedmično ili pohađaju časove etike. U Kantonu Sarajevo, Ministarstvo obrazovanja je u škole uvelo pravoslavnu, protestantsku, islamsku i katoličku vjeronauku. Ministarstvo prosjete RS-a uvelo je vjeronauku u osnovne i srednje škole kao izborni predmet, s tim da učenici mogu izabrati časove etike. I u RS-u i u Federaciji, kao i u Brčkom, djeca iz registriranih manjinskih vjerskih zajednica imaju pravo na vjeronauku svoje vjerske zajednice ako postoji najmanje 18 zainteresiranih učenika iz takve zajednice.

Državnim Ustavom zagarantirana je zastupljenost tri najbrojnije etničke zajednice –Bošnjaka, Hrvata i Srba - u organima vlasti i Oružanim snagama. U Ustavu se eksplicitno ne spominje zastupljenost vjerskih zajednica, iako je svaka etnička zajednica iz Ustava povezana s određenom vjerskom zajednicom.

Prema državnom Ustavu, svi mandati u Domu naroda (jedan od dva doma Parlamentarne skupštine) i pripadaju pripadnicima tri najbrojnije etničke zajednice prema kvotama, isključivo na osnovu njihove etničke pripadnosti. Prema Zakonu o Vijeću ministara, funkcije su raspoređene između tri etničke zajednice. Tročlano Predsjedništvo se mora sastojati od jednog bošnjačkog, jednog hrvatskog i jednog srpskog člana.

Zakonom o zabrani diskriminacije su zabranjeni isključivanje, ograničavanje i povlašteni tretman osoba isključivo na osnovu vjere prilikom zapošljavanja i pružanja socijalnih usluga u javnom i privatnom sektoru.

U zemlji ne postoji zakon o restituciji prema kojem bi bio moguć povrat imovine ili isplata naknade za imovinu, uključujući i imovinu u vlasništvu vjerskih zajednica, nacionaliziranu ili imovinu koja je ekspropriirana u vrijeme komunizma.

Država je potpisnica Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Prakse vlasti

Prema zvaničnicima vlasti, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je u toku godine postiglo svega mali napredak u provedbi Zakona o slobodi vjere. Zvaničnici su izjavili da je tokom godine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice riješilo pitanje prava učesnika vjerskih škola na iste pogodnosti kao i drugi učenici, uključujući besplatan javni prijevoz i smještaj. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je također primijenilo pravilo prema kojem je potrebna dozvola vjerskih organizacija za javno korištenje njihovih naziva, simbola i znakova od strane fizičkih osoba ili drugih grupa. Prema zvaničnicima, međutim, Ministarstvo nije poduzelo korake kako bi doprinijelo rješavanju penzionog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja vjerskih službenika, uprkos obećanju koje je dalo 2019. godine. Vlade na nivou FBiH, RS-a i Brčko distrikta nisu omogućile vjerskim službenicima da u potpunosti ostvare pravo na penzionalni i invalidsko i zdravstveno osiguranje, iako ih je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice zamolilo 2019. godine da skupa s predstavnicima vjerskih zajednica nađu

rješenje. Umjesto toga, vjerske zajednice su bile prisiljene da sklapaju aranžmane s raznim administrativnim jedinicama u zemlji. Naprimjer, Islamska zajednica samostalno uplaćuje doprinos za zdravstveno i penzиона osiguranje za svoje vjerske službenike, dok se u RS-u doprinosi uplaćuju za vjerske službenike Srpske pravoslavne crkve na službi u RS-u.

U svom izvještaju za 2021. godinu, objavljenom u martu, Komisija Islamske zajednice, sastavljena od članova Islamske zajednice, kojom predsjedava muftija goraždanski Remzija ef. Pitić, navela je da kontinuirana upotreba pravoslavnih simbola i ikonografije u javnim institucijama u RS-u, uključujući i škole, predstavlja kršenje načela odvojenosti vjere i države, kao i načela jednakosti svih vjerskih zajednica i crkava pred zakonom. Komisija je također navela i kritizirala praksu traženja od muslimanske djece upisane u javne škole u RS-u da sudjeluju u slavljenju pravoslavnog praznika Sveti Sava, pravoslavnog zaštitnika škola, 27. januara.

Komisija Islamske zajednice također je u svom izvještaju za 2021. godinu istakla retoriku tadašnjeg srpskog člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika, koji je Bošnjake nazivao „muslimanima“, za koju se u izvještaju kaže da etničku pripadnost svodi na vjersku zajednicu, a da pritom on ne spominje vjersku pripadnost kada govori o Hrvatima i Srbima.

Ministarstvo pravde je izvijestilo da je generalno obrađivalo prijave za upis u Registar vjerskih grupa u roku od sedam dana i da nijedna vjerska grupa nije prijavila kašnjenje u upisu u Registar. Tokom godine nije bila upisana nijedna nova grupa i nije bilo izvještaja o tome da je Ministarstvo odbilo prijavu vjerskih zajednica za upis u Registar.

Predsjedništvo BiH tokom godine nije razmatralo ugovor sastavljen 2015. godine između države i Islamske zajednice kojim bi se, ako ga odobre Predsjedništvo i parlament, priznalo i uredilo pravo na poštivanje ograničenja u pogledu vrste hrane u javnim institucijama, prostor za obavljanje molitve kod poslodavca u javnom i privatnom sektoru, odsustvo s posla petkom u vrijeme džuma-namaza i pravo na odsustvo s posla u svrhu jednog odlaska u Meku radi obavljanja hadža. Prema riječima zvaničnika Islamske zajednice, Predsjedništvo BiH nije razmatralo ugovor zbog protivljenja tadašnjeg srpskog člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika, koji je za vrijeme svog mandata od novembra 2018. do novembra 2022. godine blokirao razmatranje ugovora i javno izjavio da bi se ugovorom dala veća prava muslimanima nego drugim vjerskim zajednicama. Zvaničnik Islamske zajednice nije se složio s Dodikovom tvrdnjom. U izvještaju Komisije Islamske zajednice za 2021. godinu navodi se da nerazmatranje i neusvajanje ugovora predstavlja diskriminaciju muslimana i njihovih vjerskih prava. U izvještaju se također navodi i da odugovlačenje i blokiranje procesa usaglašavanja nacrta ugovora negativno utječe na slobodu vjere i da diskriminira Islamsku zajednicu i muslimane, za razliku od druge dvije najveće vjerske zajednice – Srpske pravoslavne crkve i Katoličke crkve – koje imaju sklopljene ugovore sa državnom vladom, iako se oni ne provode.

U toku svog mandata od 2018. do decembra 2022. godine, Vlada nije ponovo imenovala zajedničko povjerenstvo s Katoličkom crkvom za provedbu Temeljnog ugovora sa Svetom stolicom, što se zahtijeva od svake nove vlade. Vlada i Katolička crkva su predložile članove povjerenstva, ali Vijeće ministara BiH do kraja godine nije potvrdilo imenovanja. Vlada nije ponovo imenovala ni zajedničku komisiju za provedbu ugovora sa Srpskom pravoslavnom crkvom.

Prema riječima predstavnika Katoličke crkve, neformiranje povjerenstva za provedbu Temeljnog ugovora i neprovođenje ugovora i dalje je utjecalo na pastoralnu skrb u bolnicama,

saradnju s policijom i zatvorima, zdravstveno osiguranje crkvenih službenika, restituciju oduzete imovine, isplatu naknada za korištenje oduzete imovine, porezno izuzeće za neprofitne djelatnosti tijela Crkve, financiranje škola i humanitarnih crkvenih institucija, pravni status donacija Crkvi u naturi i druga pitanja. Nakon zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u maju, koja predstavlja katoličke biskupe u zemlji, biskupi su izdali priopćenje u kojem ističu da Vlada nije provela niti jedan dio potписанog ugovora te da nema znakova da će se ugovor realizirati. Biskupi su naveli da ignoriranje i neprovođenje međunarodnog ugovora odražava odnos državnih vlasti prema katolicima i Katoličkoj Crkvi.

Ustavni sud BiH do kraja godine nije odlučio o apelaciji Emele Mujanović-Kapidžija koja je 2021. godine podnijela sudu tužbu u kojoj je tvrdila da je diskriminirana odlukom Ministarstva odbrane i da je Ministarstvo prekršilo njeno pravo na slobodu vjere tako što joj je zabranilo da u službi nosi hidžab. U maju 2021. godine je Islamska zajednica u njeno ime podnijela apelaciju Ustavnom судu, nakon što je Apelacioni odjel Suda BiH odbacio njenu žalbu na odluku Suda BiH kojom je presudio u korist Ministarstva. Kapidžija je ostala u Oružanim snagama, ali ne smije nositi hidžab na radnom mjestu u Ministarstvu odbrane do odluke Ustavnog suda.

Lideri četiri tradicionalne vjerske zajednice u zemlji i dalje naglašavaju da nepostojanje zakona o restituciji imovine vjerskim zajednicama i građanima ometa nastojanja vjerskih zajednica da riješe pitanje imovine koja je oduzeta i nacionalizirana u doba komunizma, u periodu od 1946. do 1965. godine. Predsjednik Jevrejske opštine BiH Jakob Finci izjavio je 21. novembra da je restitucija i dalje važno pitanje i uvjet za ulazak u EU, ali da stoji „bez ikakvog razloga“. Dodao je kako je zemlja jedina u regiji koja nije postigla napredak u pogledu zakona i provedbe restitucije. Međunarodni stručnjaci za restituciju kazali su kako smatraju da je stav entitetskih zvaničnika RS-a da su restitucija i imovinska pitanja u nadležnosti entiteta, a ne države, glavna prepreka donošenju okvirnog zakona o restituciji na državnom nivou. Također su izjavili da zbog nepostojanja zakona o restituciji na državnom nivou, povrat imovine se i dalje obavlja prema nahođenju lokalnih vlasti i čak kad one izvrše povrat imovine, podnositelji zahtjeva ne mogu upisati pravo vlasništva na takvu imovinu. Prema procjenama iz studije koju je proveo Univerzitet u Sarajevu 2006. godine, 7% zahtjeva za povrat imovine odnosi se na imovinu koja pripada vjerskim zajednicama. Sve vjerske zajednice su izjavile da su zbog nepostojanja zakona o restituciji vjerske zajednice i dalje ovisne o općinama koje su vlasnici vjerskih objekata i koje mogu donositi odluke o tome da li će vjerskim zajednicama dopustiti korištenje, obnovu ili proširenje imovine.

U julu je mitropolit dabrobosanski Hrizostom izjavio novinskoj agenciji SRNA da je život pravoslavnih vjernika u entitetu Federacija (gdje su većina pretežno Bošnjaci muslimani i pretežno Hrvati katolici) težak i da su izloženi segregaciji i diskriminaciji, s obzirom da lokalne zajednice u kojima žive ne poštivaju njihova prava, u odnosu na vjernike drugih crkava i vjerskih zajednica. Također je izjavio da vlasti Federacije više od dva desetljeća nisu vratile SPC-u zgradu Bogoslovije u Sarajevu.

Islamska zajednica u Mostaru izvjestila je da su općinske vlasti u Neumu odbile izdati dozvolu za proširenje džamije u selu Rabrani u Hercegovačko-neretvanskom kantonu. Islamska zajednica je dvije godine pokušavala proširiti zgradu džamije kako bi zadovoljila potrebe malog, ali sve većeg broja vjernika u većinski hrvatskoj katoličkoj zajednici. Islamska zajednica nastavila je s izgradnjom iako nije dobila dozvolu, navodeći da su brojni katolički objekti u tom području izgrađeni bez dozvola. U novembru je Islamska zajednica izvjestila da su općinske vlasti izjavile da su građevinski radovi na džamiji nezakoniti i zaprijetili da će srušiti nadograđene objekte, bez obzira što stalno odbijaju izdati dozvole za preuređenje kao

odgovor na brojne zahtjeve Islamske zajednice. Općinske vlasti u Neumu su navodno u pratinji policije obavile su brojne inspekcijske nadzore nad zgradom, a policija je ispitala i pripadnike malobrojne islamske zajednice u Rabranima. Do kraja godine općinske vlasti su na ulaz u džamiju postavile traku, ali nisu srušile dogradnju. Pripadnici muslimanske zajednice navodno su uklonili traku i pristupili objektima.

Ustavni sud BiH je 23. februara usvojio apelaciju Islamske zajednice na odluku Gradske uprave Tuzla iz 2021. godine o izdavanju građevinske dozvole za izgradnju poslovnih objekata na zemljištu Islamske zajednice koje je vakufska imovina. Ustavni sud je nakon toga poništio odluku Općinskog suda Tuzla o prijenosu imovine, a poodmakli građevinski radovi su zaustavljeni. Predmet je враћen Općinskom судu na ponovni postupak u kojem će Islamska zajednica i Gradska uprava Tuzle imati priliku iznijeti svoje argumente.

U septembru je misija OSCE-a izvijestila da su lokalne vlasti pristale uspostaviti novo muslimansko mezarje u Stocu, čime bi se, ako se provede, riješio tamošnji dugotrajni problem. OSCE je također izvijestio da je u oktobru 2021. godine Skupština Brčko distrikta usvojila zakon o javnoj imovini, za koji je OSCE rekao da će olakšati proširenje grobljanskog prostora, što je pitanje koje pogađa sve lokalne vjerske zajednice u Brčko distriktu.

Franjevačka provincija Bosna Srebrena je u julu riješila svoj desetljećima dug spor s lokalnim vlastima u vezi s obnovom dijela povijesnog Franjevačkog samostana sv. Križa u općini Novo Sarajevo, koji su vlasti oduzele nakon Drugog svjetskog rata i koji je oštećen tokom rata od 1992. do 1995. godine. Nakon rata, općinske vlasti, koje su i dalje bile vlasnik zgrade samostana, izdale su dozvolu franjevcima da obnove dvije trećine zgrade, što je prema riječima načelnika općine bilo sve što su franjevci tada mogli pokriti. Nakon obnove, kada su imali više sredstava na raspolaganju, franjevci su zatražili dozvolu za obnovu preostale trećine zgrade. Uprava Općine Novo Sarajevo je, međutim, odbila naknadne zahtjeve za obnovom, a neobnovljeni dio samostana bio je u izuzetno lošem stanju i zahtijevao je hitnu obnovu da bi bio upotrebljiv. Franjevci su 21. jula potpisali ugovor s općinskim vlastima o završetku obnove zgrade. Prilikom potpisivanja, načelnik Općine Novo Sarajevo Hasan Tanović prepoznao je važnost djelovanja franjevaca u zemlji i izrazio žaljenje zbog, kako je rekao, višegodišnjih opstrukcija od strane bivše općinske uprave.

OSCE je primijetio mali napredak u provedbi sudske odluke kojima se od škola zahtijeva da koriste zajednički nastavni plan i program, osiguraju obrazovanje učenika na njihovom jeziku i ukinu praksu segregacije učenika prema etničkoj pripadnosti. Dana 28. februara, Osnovni sud u Kotor Varoši izrekao je školi „Sveti Sava“ u Vrbanjcima novčanu kaznu u iznosu od 1.000 konvertibilnih maraka (KM) (550 USD), direktoru škole novčanu kaznu u iznosu od 500 KM (275 USD) zbog neprovođenja sudske odluke iz 2019. godine kojom je sud naložio da se za učenike škole u Vrbanjcima u Kotor Varoši, izvodi nastava iz nacionalne grupe predmeta i na bosanskom jeziku. Zbog toga, 60 djece i dalje nema pristup obrazovanju na svom jeziku u javnim školama u entitetu RS, te stoga pohađaju nastavu u prostorijama Medžlisa Islamske zajednice u Hanifićima. Nastavnici koji predaju u toj školi dolaze iz škola u Zeničko-dobojskom kantonu entitetu Federacija, a u nekim slučajevima i iz škola u Kantonu Sarajevo.

Prema izvještajima nevladinih organizacija i medija, roditelji raznih vjeroispovijesti širom zemlje za svoju djecu i dalje biraju predmet Vjeronauk u javnim školama kako ne bi bila razdvojena od druge djece koja pohađaju nastavu iz tog predmeta te time izložena vršnjačkom pritisku.

Predstavnik Islamske zajednice nadležan za obrazovanje izvijestio je da su obrazovne vlasti širom zemlje nastojale omogućiti djeci pristup nastavi vjeronauka, čak i ako je broj djece manjinske vjere manji od zakonskog minimuma za organiziranje razreda za vjeronauk u toj religiji. Među prijavljenim slučajevima diskriminacije, Islamska zajednica u općini Usora s hrvatskom većinom u Zeničko-dobojskom kantonu izjavila je da su srednjoškolci, od kojih su neki muslimani, zamoljeni da se upišu na vjeronauk na početku školske godine, dok školska uprava nije jasno stavila na znanje da se nudi samo katolički vjeronauk.

Vlasti još uvijek nisu provele presudu Evropskog suda za ljudska prava iz 2009. godine prema kojoj država treba izmijeniti Ustav kako bi omogućila pripadnicima manjinskih zajednica, uključujući i Jevreje, da se kandidiraju za Predsjedništvo BiH i Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Politički lideri u zemlji su do kraja marta vodili pregovore o reformskom paketu koji obuhvata izmjene Izbornog zakona i izmjene Ustava u ograničenoj mjeri kojim bi, prema međunarodnim stručnjacima, bila provedena sudska presuda, ali su pregovori završeni bez dogovora. Jakob Finci, jedan od podnositelja apelacije, izjavio je 21. septembra u intervjuu da su presudom iz 2009. godine svi građani i narodi zemlje trebali biti izjednačeni, uključujući, ne samo Jevreje i Rome, već i 400.000 građana koji se izjašnjavaju kao Bosanci i Hercegovci, a ne kao Hrvati, Bošnjaci ili Srbi.

Prema muslimanskim, katoličkim i pravoslavnim vjerskim zajednicama, organi vlasti ih i dalje diskriminiraju i selektivno poštuju prava vjerskih zajednica u područjima u kojima one predstavljaju vjersku manjinu, u pogledu ostvarivanja pristupa obrazovanju, jezika, zapošljavanja, pristupa zdravstvenoj zaštiti i drugim socijalnim uslugama. Izjavili su da su posebno izbjeglice koje se vraćaju u svoje prijeratne zajednice u skladu sa Dejtonskim mirovnim sporazumom posebno izložene diskriminaciji. U maju je reisu-l-ulema Islamske zajednice Husein ef. Kavazović rekao medijima da se imami u entitetu RS suočavaju s administrativnim poteškoćama, poput nemogućnosti pristupa zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju bez diskriminacije te dobivanja dozvole od općinskih vlasti za obnovu i izgradnju objekata Islamske zajednice, kao i ostali Bošnjaci povratnici u taj entitet. „Imamo sistemski problem u RS-u, gdje oni [vlasti] opstruiraju život Bošnjaka“, izjavio je Kavazović.

Vjerske vođe i dalje navode da policija nije spremna istraživati djela koja su eventualno počinjenja iz mržnje i usmjerena protiv vjerskih manjinskih zajednica zato što policija često predstavlja i sastoji se samo od pripadnika većinske zajednice. Čelnici Međureligijskog vijeća, kojeg čine četiri tradicionalne vjerske zajednice, izjavili su da je i dalje prisutna diskriminacija od strane lokalnih vlasti širom zemlje u pogledu vođenja istraga u slučajevima prijetnji nasiljem, maltretiranja i vandalizma. Čelnici MRV-a su izjavili da su ohrabreni time što policija i tužitelji kvalificiraju neka djela kao krivična, a ne kao prekršaj, kao što su često ranije radili. Kao i 2021. godine, evidentirano je svega nekoliko slučajeva krađe i vandalizma. Prema MRV-u, policija u nekim slučajevima ne istražuje motiv niti uzima u obzir činjenicu da su djela počinjena na vjerskim lokalitetima pa bi se, stoga, mogla kvalificirati kao djela počinjena iz mržnje. MRV je izjavilo da su se gotovo svi napadi dogodili grupi ili pojedincima koji žive u području u kojem su u manjini. Te se zajednice često sastoje od povratnika koji nemaju potpun pristup drugim pravima, uključujući obrazovanje i političku zastupljenost od strane predstavnika svoje zajednice, te su inače ranjive. U mnogim slučajevima, čelnici MRV-a su izjavili da okljevaju prijaviti slučajeve policiji ili medijima, posebno tamo gdje je određena vjerska zajednica u manjini, bojeći se da bi pažnja javnosti mogla dovesti do odmazde ili povećati tenzije u zajednici, što bi imalo pogubne efekte na članove Međureligijskog vijeća.

Vlada RS-a još uvijek nije ispunila svoje finansijske obaveze prema MRV-u. Vijeće ministara BiH i Brčko distrikt nastavili su uplaćivati godišnja grant sredstva MRV-u iz svojih budžeta. U oktobru je, prvi put u 12 godina, Federacija uplatila 50.000 KM (27.300 USD) u budžet MRV-a. Njihove obaveze proističu iz memoranduma o saradnji koje su vlada BiH, kao i vlade entiteta FBiH i RS i Brčko distrikta, potpisale s MRV-om 2011. godine. Prema memorandumima, država treba uplaćivati u budžet MRV-a 100.000 godišnje (50.000 USD), entiteti po 50.000 (27.300 USD) i Brčko distrikt 20.000 (11.000 USD).

Misija OSCE-a je izvjestila da je uočila porast vjerski motiviranih incidenata oko vjerskih praznika. U Srebrenici, u entitetu RS, lokalne vlasti su uklonile banere postavljene za islamski praznik Kurban-bajram. U Bužimu su vlasti uklonile božićni baner.

Gradsko vijeće Grada Mostara usvojilo je 14. jula odluku o preimenovanju šest ulica koje su do bilo naziv po pojedincima koji su bili članovi ustaške, fašističke organizacije koja je bila saveznik nacista u Drugom svjetskom ratu. Prema izvještajima, Vijeće je odluku donijelo nakon značajnog javnog i međunarodnog pritiska. Međutim, uprkos odluci Gradskog vijeća Grada Mostara, Gradska uprava do kraja godine nije promijenila oznake s nazivom ulica.

Odluka Visokog sudskeg i tužilačkog vijeća iz 2015. godine kojom se zaposlenima u pravosudnim institucijama zabranjuje nošenje vjerskih obilježja i vršenje vjerskih obreda na poslu je na snazi, ali tokom godine nije bilo izvještaja o njenoj primjeni.

Misija OSCE-a izvjestila je o potencijalno diskriminirajućim radnjama ili praksama na osnovu vjere i uvjerenja, poput zabrane nošenja kupačih kostima koji prekrivaju čitavo tijelo (burkini, koje nose neke muslimanke) na Panonskom jezeru u Tuzli, što je izazvalo brojne reakcije javnosti protiv te zabrane. Misija OSCE-a također je navela da je u sarajevskom predgrađu Vogošća javno kupalište izmijenilo pravila kako bi dozvolilo nošenje takvih kupačih kostima.

Dio III. Stanje poštivanja slobode vjere u društvu

MRV je tokom godine zabilježilo dva incidenta vjerske netolerancije i mržnje prema vjerskim službenicima i vjernicima te 15 slučajeva vandalizma izvršenih nad vjerskim objektima i grobljima, u odnosu na tri incidenta koja su bila usmjereni protiv vjerskih službenika i 23 incidenta vandalizma u 2021. godini. Od 15 incidenta vandalizma, šest je bilo usmjereni protiv islamske imovine, sedam protiv pravoslavne, jedan protiv katoličke i jedan protiv jevrejske. S obzirom na to da su vjera i etnička pripadnost često usko povezani, bilo je teško mnoga djela klasificirati kao djela počinjena samo na osnovu vjerskog identiteta.

MRV je još jednom izjavilo da vjeruje da je stvarni broj vjerski motiviranih djela počinjenih protiv vjerskih službenika ili objekata puno veći, ali da se pripadnici vjerskih zajednica boje prijaviti ih. MRV je također izjavilo da nema dovoljno osoblja, kapaciteta ni finansijskih sredstava da bi svaki slučaj detaljno pratilo te je stoga ograničilo svoje aktivnosti na evidentiranje i osudu incidenata.

U jednom od dva incidenta nad osobama, na pravoslavni Badnji dan (6. januara), kolona automobila koji su prevozili badnjake prošla je pored džamije u Janji, u općini Bijeljina, i pet-šest mlađih osoba je iz kolone dovikivalo uvredljive poruke grupi muslimana i njihovom imamu dok su izlazili iz džamije nakon jutarnje molitve. Mladići su također pucali u zrak. Kako je saopćeno iz Islamske zajednice Janja, protiv tih osoba su podnesene prekršajne prijave i izrečena su im novčane kazne.

Vandali su 10. jula oskrnavili pravoslavno groblje u mostarskom naselju Vihovići, ispisujući prijeteće grafite uvredljive za srpsku pravoslavnu zajednicu na ulazu u groblje. Građani su incident prijavili policiji, ali počinitelji nisu otkriveni. Gradonačelnik Mostara Mario Kordić obišao je lice mesta i kazao kako je šokiran incidentom te ga oštrot osudio. Susjedi Hrvati katolici i Srbi pravoslavci zajednički su uklonili grafite s groblja.

Dana 27. juna nepoznata osoba ili osobe bacile su boju na zeničku sinagogu. Vlasti nisu uspjele identificirati niti jednog osumnjičenika.

U katoličkoj župi sv. Ante Padovanskog u selu Drijenča, u općini Čelić, 18. septembra nepoznati vandali oštetili su šest od 14 postaja Puta križa i uništili nekoliko rasvjetnih tijela. Vlasti nisu uspjele identificirati niti jednog osumnjičenika.

Dana 7. decembra, Duško Kojić, paroh i starješina Saborne crkve svete Trojice u Mostaru, izvjestio je da je crkva vandalizirana i izrazio strah za svoju sigurnost i sigurnost svoje parohije. Neko je ukrao električni kabel i oštetio kutiju s osiguračima, pa je Saborna crkva ostala bez rasvjete, zvona i satova. Incident su osudili brojni dužnosnici, među kojima i mostarski muftija Salem ef. Dedović i gradonačelnik Kordić, koji su posjetili Sabornu crkvu kako bi izrazili podršku i solidarnost te ponudili pomoć. U medijskim izvještajima je incident okarakteriziran kao zločin iz mržnje, iako je šteta bila relativno mala, a nije bilo ispisanih grafita niti oštećenja oltara, vjerskih predmeta ni dokumenata.

U 2021. godini (posljednjoj godini za koju postoje podaci), Misija OSCE-a je kroz svoj monitoring program evidentirala 18 incidenta potencijalno motiviranih pristranošću, usmjerena protiv muslimana, 13 protiv katolika, 15 protiv pravoslavaca i tri protiv Jevreja. U 2020. godini, uporedive brojke su bile: 16 incidenta usmjerena protiv muslimana i 27 protiv kršćana, uključujući katolike i pravoslavce. Incidenti, od kojih su svi prijavljeni policiji, uključivali su prijetnje vjernicima i vjerskim službenicima, ometanje vjerskih obreda, vandalizam nad vjerskim mjestima i skrnavljenje groblja.

Prema OSCE-u, u 2021. godini, pravosudne institucije su okončale postupak u četiri predmeta koji se odnose na djela koja su potencijalno vjerski motivirana, koja su počinjenja u prethodnoj godini. Tri slučaja su kvalificirana kao krivično djelo, bez elemenata vjerske pristrasnosti, a jedan kao prekršaj. U jednom krivičnom predmetu je Općinski sud u Travniku izrekao dvojici muškaraca bošnjačke nacionalnosti koji su oskrnavili spomenik palim hrvatskim braniteljima na katoličkom groblju uvjetnu kaznu zatvora od 6 mjeseci. U drugom predmetu, Općinski sud u Kiseljaku kaznio je dvojicu muškaraca hrvatske nacionalnosti sa po 1.000 KM (550 USD) zbog bacanja pivskih boca na džamiju. U predmetu krađe iz objekta Katoličke crkve, Osnovni sud u Foči je jednog muškarca srpske nacionalnosti, s kojim je prethodno zaključen sporazumno o priznavanju krivice, osudio na tri mjeseca zatvora, dok je protiv drugog osumnjičenog obustavio istragu zbog nedostatka dokaza. U incidentu koji se odnosio na verbalni napad zasnovan na vjerskoj osnovi na Badnjak ispred katoličke crkve, zenička policija kaznila je mladića bošnjačke nacionalnosti zbog narušavanja javnog reda i mira prema Zakonu o prekršajima.

U toku 2021. godine, Komisija Islamske zajednice evidentirala je 21 incident usmjeren protiv muslimana, uključujući osam slučajeva skrnavljenja džamija, groblja i drugih objekata Islamske zajednice; jedan slučaj verbalnog napada; jedan fizički napad; dva napada na islamske obrazovne ustanove; i devet slučajeva *online* govora mržnje i antimuslimanskog jezika.

Komisija nije imala informacije o tome da li su neki od prijavljenih slučajeva istraženi ili procesuirani od strane policije i pravosudnih tijela.

Vijeće muftija Islamske zajednice priopćilo je da nastavlja s naporima da uvjeri neregistrirane islamske džemate (poznate kao paradžemati), koji okupljaju pretežno sljedbenike selefizma i djeluju izvan djelokruga Islamske zajednice, da prestanu s onim što je opisalo kao „nedopuštene“ vjerske prakse i službeno se ujedine s Islamskom zajednicom. Islamska zajednica je izvjestila da je u 2022. godini i dalje postojalo 20 aktivnih paradžemata. Prema Islamskoj zajednici, od ovih 20 grupa, članstvo njih četiri čini do 40 porodica, dok ostale paradžemate čini svega nekolicina vjernika.

U augustu je kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup u miru, blagoslovio i svečano otvorio katoličku crkvu izgrađenu na mjestu crkve iz 13. stoljeća u Bugojnu, u Srednjobosanskom kantonu. Husein Smajić, Bošnjak musliman iz Bugojna, osobno je financirao izgradnju crkve na svom zemljištu nakon što je na tom mjestu pronašao arheološke ostatke crkve iz 13. stoljeća.

U Mandinom Selu kod Tomislavgrada, muslimani i katolici zajednički su finansirali izgradnju džamije. Premijer većinski hrvatskog kantona 10 (Livanjski kanton) Ivan Vukadin, gradonačelnik Tomislavgrada Ivan Buntić i fratri iz franjevačkog samostana sv. Mihaela arkandela prisustvovali su svečanosti i održali govore, pozdravivši izgradnju džamije i čestitajući svojim susjedima muslimanima na otvaranju njihovog novog vjerskog objekta.

Tomo Vukšić ustoličen je 12. marta u katedrali Srca Isusova u Sarajevu za novog nadbiskupa vrhbosanskog. Svečanosti su prisustvovali i predstavnici Islamske zajednice. Dan uoči svečanosti, poglavar Islamske zajednice reisu-l-ulema Husein ef. Kavazović prisustvovao je misi u katedrali, što je bilo prvi put da je u njoj prisustvovao vjerskom obredu.

MRV je nastavilo raditi na različitim projektima kroz svojih 15 odbora širom zemlje, fokusirajući se prvenstveno na mlade i žene. Tokom godine, MRV je odlučilo da će konačno uspostaviti pet dodatnih odbora u Mostaru, Sanskom Mostu, Zvorniku, Sarajevu i Jajcu. Projekti MRV-a uključivali su izdavanje zajedničkog religijskog kalendara i saradnju u oblasti zdravstvene zaštite s međunarodnim donatorima. MRV je nastavilo svoj program praćenja napada na vjerske zajednice i dužnosnike, ali je zbog nedostatka resursa svoje aktivnosti ograničilo na evidentiranje i osudu napada, umjesto da prati svaki slučaj i odgovor nadležnih organa vlasti. Organizacija je objavila i zajednički religijski kalendar.

Dio IV. Politika i angažman Vlade SAD-a

Zvaničnici Ambasade SAD-a sastajali su se s vladom Bosne i Hercegovine, entitetskim i općinskim vlastima, kao i s vjerskim vođama i zajednicama u cilju promoviranja poštivanja vjerske raznolikosti, inzistiranja na jednakom postupanju prema vjerskim manjinama i ohrabrivanja veće uloge vjerskih zajednica u poticanju pomirenja i međusobnog razumijevanja. Zvaničnici Ambasade ponovili su zvaničnicima vlasti potrebu za usvajanjem zakona o restituciji te važnost zaključivanja ugovora s Islamskom zajednicom i provedbe ugovora sa Srpskom pravoslavnom i Katoličkom crkvom.

U augustu, u odgovoru na odbijanje lokalnih vlasti da dozvole proširenje lokalne džamije, Ambasada je uputila pismo načelniku Općine Neum, pozivajući ga da poštuje prava vjerskih zajednica. Vlasti do kraja godine nisu izdale građevinsku dozvolu.

U aprilu i julu Ambasador se odvojeno sastao s čelnicima Islamske zajednice, Katoličke crkve, Srpske pravoslavne crkve i Jevrejske zajednice. Tokom ovih susreta Ambasadoru su predstavljeni glavni izazovi s kojima se svaka od zajednica suočava te trenutna situacija i izgledi za budući međureligijski dijalog. Ambasador je pozvao vjerske vođe na aktivniju ulogu u promoviranju međusobnog razumijevanja i pomirenja.

Ambasador je u aprilu bio domaćin međuvjerskog iftara na koji je pozvao predstavnike svih vjerskih zajednica i poslao poruku o važnosti prevladavanja razlika za promoviranje istinskog pomirenja i vjerske tolerancije.

U septembru se Ambasador sastao sa grupom vjerskih vođa u Hercegovini, uključujući katoličkog biskupa mostarsko-duvanjskog Petra Palića, muftiju mostarskog Salema ef. Dedovića i pravoslavnog vladika Dimitrija, kako bi razgovarali o međureligijskom dijalogu, pomirenju i ulozi vjerskih vođa u poticanju međusobnog razumijevanja u Mostaru, koji je i dalje duboko podijeljen po etničkim i vjerskim linijama nakon rata 1992-1995. Ambasador je potaknuo vođe da odobre osnivanje odbora MRV-a u Mostaru.

U septembru su se zvaničnici Ambasade sastali s načelnikom Općine Novo Sarajevo Hasanom Tanovićem kako bi mu zahvalili na doprinosu njegovovanju međusobnog razumijevanja potpisivanjem ugovora s franjevcima o dovršetku obnove posljednjeg dijela povijesnog franjevačkog samostana, na koju se čekalo više od deset godina, zbog čega je taj dio zgrade bio neupotrebljiv. Predstavnici Ambasade su Tanoviću uručili priznanje kojim ističu njegovo vodstvo u poštivanju prava vjerskih manjina, što je model na koji je Ambasada poticala i druge zvaničnike u cijeloj zemlji.

Od maja do oktobra su predstavnici Ambasade uspješno sarađivali sa zvaničnicima Federacije kako bi osigurali da izvrše isplatu dogovorenog dijela finansijskih sredstava MRV-u prema protokolu iz 2011. godine. To je pomoglo osigurati finansijsku stabilnost ove važne institucije, koja se inače borila da zadrži dovoljan broj osoblja za dovršetak projekata na temu pomirenja.

U decembru, tokom putovanja u Livno, Ambasador se susreo s katoličkom časnom sestrom Blankom Jeličić i mualimom (vjeroučiteljicom u islamu) Šejlom Mujić, dvjema liderkama zajednica koje zajedno rade na međureligijskoj i međuetničkoj saradnji kroz pomoć porodicama i osobama u stanju potrebe u njihovim zajednicama.

U decembru je zvaničnik Ambasade prisustvovao liturgiji u pravoslavnoj Sabornoj crkvi u Mostaru nakon kraće i vandalizma u kojem su pokidani kablovi od struje i koji pokreću rad zvonika. Ambasada je izrazila podršku srpskoj pravoslavnoj manjini u Mostaru i pozvala čelnike Mostara da hitno istraže incident i privedu odgovorne pravdi.

Dana 29. aprila, Ambasador je predvodio delegaciju u kojoj su bili ambasador Ujedinjenog Kraljevstva, visoki predstavnik Christian Schmidt, sedam ambasadora država članica EU i zvaničnik Delegacije EU na komemoraciji na stratištu Donja Gradina, dijelu koncentracionog logora Jasenovac preko rijeke Save u Hrvatskoj, kojim je upravljao ustaško-fašistički režim od 1941. do 1945. godine.

Američki Muzej sjećanja na holokaust je procijenio da su ustaše na tom mjestu ubile 75.000 do 99.000 zarobljenika, prvenstveno srpskih civila, ali i Jevreja i drugih.

Dana 27. januara, viši zvaničnik Ambasade pridružio se lokalnoj Jevrejskoj zajednici u obilježavanju Dana sjećanja na žrtve holokausta, polaganjem vijenca na spomen obilježje na Jevrejskom groblju u Sarajevu.

Tokom cijele godine zvaničnici Ambasade nastavili su održavati sastanke i biti domaćin događaja s predstavnicima Islamske zajednice, Srpske pravoslavne crkve, Katoličke crkve i Jevrejske zajednice. Na ovim događajima zvaničnici Ambasade su istakli važnost međureligijskog dijaloga i poštivanja vjerske raznolikosti te pozvali vjerske zajednice da nastave poticati pomirenje, suprotstavlјati se nasilnom ekstremizmu povezanim s vjerom i osuđivati netrpeljivost i govor mržnje.

Ambasada je naglašavala poruke koje je upućivala na tim događajima i sastancima na svojim platformama društvenih medija, u objavama, posebno na Twitteru, uključujući pozive na toleranciju i značaj međureligijskog dijaloga i pomirenja. Ambasada je putem društvenih medija osudila vandalizam nad vjerskim objektima, kao i vandalizam počinjen 8. decembra nad Sabornom crkvom u Mostaru, koja predstavlja nacionalni spomenik BiH, te pozvala organe za provedbu zakona da istraže ovo krivično djelo i privedu odgovorne pravdi. Ambasada je također istakla susrete Ambasadora s vjerskim poglavarima u Mostaru 22. septembra na društvenim mrežama, ohrabrujući ih da nastave raditi na promoviranju dijaloga i međusobnog poštovanja. Poruke su također bile usmjerene na pojedinačne sastanke Ambasadora s vođama svake vjerske zajednice, uviđajući njihova zajednička pitanja, poput restitucije i uloge koju mogu igrati u promoviranju međusobnog razumijevanja.

Ukupno 80 učenika tri medrese (srednje odgojno-obrazovne ustanove pri Islamskoj zajednici) i jedne srednje škole koja je segregirana iz raznih dijelova zemlje sudjelovalo je i uspješno završilo dvogodišnji intenzivni program engleskog jezika koji financira Ambasada SAD-a. U okviru programa su se okupili učenici raznih vjeroispovijesti iz ugroženih zajednica u jedan mješoviti razred američkog tipa. U svim srednjim školama koje sudjeluju u programu nastavnici su poticali učenike da promoviraju mir, saradnju i toleranciju u svojim zajednicama.

Ambasada je sredstvima granta podržala MRV u organiziranju trodnevne obuke za 35 mladih osoba iz 15 gradova širom BiH na temu borbe protiv vjerske mržnje, netrpeljivosti, antisemitizma i diskriminacije.